

DE TOPOGRAFIA URBANA CRISTIANA DE TARRAGONA, A PROPÒSIT DE DOS DOCUMENTS MEDIEVALS

JOSEP MARIA MACIAS i SOLÉ*
JOAN MENCHON i BES*
ANDREU MUÑOZ MELGAR**

L'estudi de la topografia urbana de Tarragona no pot prescindir de dues obres de referència general: els treballs d'Andreu de Palma¹ i de Joan Salvat i Bové². Són dos reculls bàsics que aporten una ingent quantitat de dades per a la comprensió de l'evolució urbana. Malgrat la seva validesa, la dinàmica pròpia de la investigació fa que determinats aspectes, que en un moment concret foren acceptats plenament, siguin actualment qüestionats o ampliat. Amb aquesta voluntat presentem dos documents medievals ja coneguts, però que, des d'una nova lectura, aporten noves dades i interrogants sobre l'origen i la naturalesa de determinats edificis religiosos de la ciutat³.

* CODEX - Arqueologia i Patrimoni. Plaça Sant Fructuós, núm. 1, baixos. 43002 Tarragona. Tel./Fax 977-234346

** MUSEU BÍBLIC TARRACONENSE

¹ PALMA A. de: *Las calles antiguas de Tarragona (siglos XIII-XIX)*. Tarragona 1956-1958, 2 vol.

² SALVAT Y BOVÉ, J.: *Tarragona antigua y moderna a través de la nomenclatura urbana*. Tarragona 1961.

³ Agraïm els consells rebuts durant la redacció d'aquest article al pare Agustí Altisent, arxiver del monestir de Poblet, i a Francesc Tuset, de la Universitat de Barcelona.

1174: VOLTA QUE ELS ANTICS ANOMENAVEN DE L'ESGLÉSIA DE SANT PERE

Al Cartulari de Poblet⁴ es conserva un document caldat el 1174 en el qual l'arquebisbe Guillem de Torroja dóna a Poblet una volta que antigament es deia de Sant Pere, i la terra del seu voltant:

"[...] illam voltam que dicitur antiquitus ecclesia Beati Petri, cum solo in circuito quod est infra menia civitatis Tarrachone, in villa antiqua iuxta murum prope turrim Poncii de Timor, quam tenet per Guillelmum de Cervari. Et sicut affrontat ab oriente in balnea antiqua et sicut est signatum a cantone balnearum versus plateam comunem, et a meridie in murum civitatis, et ab occidente in Solum Poncii predicti de Timor, et sicut tendit a cantone illius volte ad cellarium Arnaldi de Bitulonia defuncti, et a circio in platheam iamdicta [...]."

Tot i que qualsevol document d'aquesta època s'ha de valorar prudentment, creiem que aquest es refereix a l'antiga església visigoda de Sant Pere. La data del document, el context arqueològic i l'absència d'una església medieval intramurs dedicada a Sant Pere són els arguments favorables a aquesta afirmació. Per altra banda, el record durant el segle XII d'aquest topònim evidència, implícitament, una tradició oral prèvia a la reocupació medieval i la despoblació total de la ciutat durant l'anomenat *impasse* islàmic.

Aquest document és força conegut i ha estat objecte de diverses interpretacions. Morera i Llauradó, el primer editor, suposava que en restaurar Tarragona es va rehabilitar una volta romana del fòrum⁵ o del circ per utilitzar-la com a capella de Sant Pere. Prop seu hi hauria uns banys antics i una plaça comuna, que llindava amb la casa de Pere Aviers i d'en Granada (que dóna nom al carrer actual).

Serra Vilaró⁶ és el primer investigador que intenta demostrar que l'es-

⁴ ALTISENT, A. (ed.): *Diplomatari de Santa Maria de Poblet. Volum I, anys 960-1177*. Barcelona 1993. Doc. 484.

⁵ Consulteu MORERA LLAURADÓ, citat, p. 459-460. Morera, d'acord amb el seu coneixement de la topografia urbana de la Tarragona romana, situava el fòrum de la ciutat a la Part Alta, perquè les restes de la seu del *Concilium Provinciae Hispaniae Citerioris* les interpretava en aquest sentit.

⁶ SERRA VILARÓ, J.: *Fructuós, Auguri i Eulogi, Màrtirs Sants de Tarragona*. Tarragona 1936.

glésia de Sant Pere esmentada al segle XII i l'església de Sant Pere mencionada al *Codex Veronensis*⁷ són el mateix edifici i, basant-se en una interpretació incorrecta de les afrontacions, la situa a la muntanya de Sant Pere Sescelades (fig. 1), fent-ho quadrar amb la toponímia actual. En aquest indret, al segle XVI Pons d'Icart⁸ situava restes romanes i un *Iseum* prop de l'antiga era del Delme. A partir de les restes allí observades, especialment les conduccions d'aigua d'un aqüeducte, Serra identifica les *balnea* del document. Com que Pons havia sentit dels vells que fins allí arribava la ciutat, Serra s'explica el terme de *villa veteris* i estableix la *plateam comunem* com la plaça de l'era. És més, Serra gosa de donar la situació exacta de l'església en el mas núm. 271, la tanca del qual destruï l'era l'any 1934, on s'havien trobat "ruïnes romanes"⁹.

Andreu de Palma situa la volta de Sant Pere entre els carrers de Sant Pere i Estubes, Ventallols i Natzare¹⁰, i pensa que el lloc era un gran solar per edificar. Amb el document, situa la volta a la *villa veteris comitisse*, que seria als peus del castell dels Aguiló¹¹, ubicat a la torre romana del fòrum coneguda també amb els nom del Pretori, castell del Rei o Torre de Pilats (fig. 3). També identifica la *plateam comunem* amb la plaça del Rei, però cau en un parany encara vigent, ja que localitza la *plateam comunem* a la *villa veteris comitisse* i, com que aquesta és a la zona entre els carrers d'en Granada i Santa Anna, *mutatis mutandi*, i com que l'única plaça àmplia que ara coneixem és la del

⁷ Pel *Codex Veronensis* coneixem el *Liber Orationum de festiuitatibus* d'època visigoda de la ciutat de Tarragona, conegut també com l'*Oracional de Verona*, amb referència al seu emplaçament actual. Aquest text litúrgic, on s'esmenten diverses esglésies cristianes de la ciutat, és conegut des del segle XVIII (FLÓREZ, E.: *España Sagrada*. Madrid 1769, vol XXIV, p. 228).

L'Oracional fa esment explícit d'un temple advocat al *princeps apostolorum* en la rúbrica 526, on, després de la *completoria* i benedicció de les segones vespres de la diada, es va a Sant Pere, on es fa la *Completoria ad Sancto Petro*.

⁸ PONS D'ICART, L.: *Libro de las grandezas y cosas memorables de la Metropolitana Insigne y famosa Ciudad de Tarragona*, Lleida 1572 (+ portada i full d'errates, 1573).

⁹ Veiem com, en aquesta interpretació, el topònim de Sant Pere Sescelades ha pesat força en la identificació, potser per una certa tradició pseudohistòrica, potser, més endavant, en virtut de la troballa recent d'una important necròpoli baix imperial i tardana a la zona, que ha fet comentar -que no postular- més d'un cop la possibilitat. La realitat històrica indica, però, que Sant Pere Sescelades és una fundació medieval (*Catalunya Romànica*, Barcelona, vol. XXI, en premsa).

¹⁰ PALMA DE MALLORCA, A. de, citat, p. 205-206.

¹¹ PALMA DE MALLORCA, A. de, citat, p. 459-460.

Rei, dedueix que ambdues són la mateixa. Més endavant suposa que els banys vells són els de l'aljama jueva de la ciutat.

Salvat i Bové identifica la volta de Sant Pere amb la primera casa de Poblet a Tarragona i la suposa prop de la plaça de les Cols, per ell, la *plateam comunem*. Segons aquest historiador, el *murum* del document correspon a les restes romanes de la plaça del fòrum provincial, entre els carrers Merceria i Civaderia. Eduard Riu esmenta l'existència de la volta i els banys vells, tot suposant que es pot tractar d'estructures, sia anteriors a la implantació urbana de la zona a final del segle XII (identifica la *villa veteris* amb la zona del call jueu), sia dels inicis de la conquesta, o anteriors a aquesta¹².

Per concloure, C. Godoy i M. Gros, en una darrera interpretació de l'*Oracional de Verona*, recuperen la idea de Serra Vilaró en identificar l'església de Sant Pere del text visigot amb l'esmentada en el document pobletà. Ara bé, en interpretar les afrontacions, afirmen que el terme *volta* fa referència a les voltes del circ romà, de manera que l'església es trobaria en la capçalera oriental d'aquest¹³ (fig 2).

Una nova lectura de les afrontacions i orientacions topogràfiques

L'expressió *cum solo in circuitu* ens indicaria que l'església es troba enmig d'un solar. Desestimem així la traducció de *circuitu* com a circ, perquè, tot i la menció en documents de les *voltas* o el *gradarium magnum*¹⁴, que pertanyien al circ, ja aquest edifici públic no s'identifica com a tal fins a l'època moderna¹⁵. La frase *quod est infra menia civitatits Tarachone* és especialment útil per situar l'edifici, ja que la preposició *infra* en llatí medieval adopta el

¹² RIU, E.: L'arqueologia i la Tarragona feudal, *Forum. Temes d'història i arqueologia tarragonines*, 7. Tarragona 1987.

¹³ GODOY, C.; GROS, M. dels S.: L'oracional hispànic de Verona i la topografia cristiana de Tarraco a l'antiguitat tardana: possibilitats i límits, *Pyrenae*, 25, Barcelona 1994, p. 245-256.

¹⁴ PALMA DE MALLORCA, A. de, citat, vol 2, p. 48.

¹⁵ DUPRÉ, X., MASSÓ, M. J., PALANQUES, M. L.; VERDUCHI, P. A.: *El Circ romà de Tarragona I. Les voltes de Sant Ermenegild*, Excavacions Arqueològiques a Catalunya, 8, Barcelona 1988.

significat d'*intra*¹⁶, cosa que ens situa l'església dins de la ciutat medieval del segle XII (*menia civitatis*), i no al sud i als seus peus, indret ocupat pel circ romà.

També és d'interès *in villa antiqua*, topònim amb el qual es coneix la urbanització a l'entorn del castell dels Aguiló, instal·lat en la Torre del Pretori¹⁷. *Iuxta murum* ens assenjala que és al costat d'un gran mur, però a la vegada ens planteja dos significats diferents. Les expressions *menia civitatis* i *murum civitates*, que s'esmenta posteriorment, es refereixen sens dubte a les muralles de la ciutat, siguin de nova creació o aprofitant les restes romanes¹⁸. En canvi, el terme *murum* sense adjectiu suposem que reflecteix una diferència de funcionalitat, en el sentit que la paraula *murum* no defineix en aquest cas una muralla, sinó un mur sense funcionalitat de delimitació física de la ciutat. Seguint aquesta hipòtesi, es tractaria possiblement d'un dels potents murs del conjunt foral flavi.

La indicació *prope turrim Poncii de Timor* ens porta al costat d'una construcció que no vol dir que es tracti forçosament d'una torre defensiva, sinó

¹⁶ BASTARDAS, J.: *Particularidades sintácticas del latín medieval (cartularios españoles de los siglos VIII al XI)*. Barcelona 1953, p. 95. Amb exemples com San Millán 9, 37, 864 (*Ipsa serna qui est infra ipsos terminos*); Doc. Ast. I, 22, 854 (*Ipsa villa cim suas ajacencias et suos montes [...] qui infra ipsos terminos sunt*); San Cugat 2. 24, 904 (*Ecclesiam [...] que est in honore S Crucis constructa infra terminos istos*).

Aquesta preposició també es concebuda com a sinònim d'*intra* en DU GANGE: *Glossarium Mediae et infimae latinitatis* I. Graz 1954, vol IV, p. 357; BASSOLS DE CLIMENT, M.: *Sintaxis latina.*, Madrid 1971, p. 244; NIERMEYER, F.: *Mediae Latinitatis Lexicon Minus*. Leiden E. J. Brill 1976, p. 534. Finalment, en el mateix cartulari de Poblet, la preposició *infra* és també traduïda com "a dins".

¹⁷ Altres documents també relacionen la *villa antiqua* amb la zona compresa entre els carrers de Santa Anna i Granada, al peu d'aquest castell. Per exemple, el 9 de juliol de 1168, la comtessa Agnès i els seus fills i jove donen a Poblet "*illam mansionem nostram voltam integriter, quam habemus sub castro nostro Terrachonensi, que habet exitum versus mare*" (ALTISENT, A., citat, doc. 333).

¹⁸ MENCHON, J. J.; REMOLÀ, J. A. (1994): La adaptació del urbanismo medieval a las estructuras monumentales de época romana en Tarragona: el sistema de fortificaciones, *IV Congreso de Arqueología Medieval Española, Sociedades en transición*. Alacant 1993, vol. 2, p. 77-86.

potser de tipus residencial d'algun noble o benestant¹⁹. *Et siccut affrontat ab oriente in balnea antiqua*, afronta vers l'est amb uns banys de cronologia incerta, i *et sicut est signatum a cantone balneorum versus plateam comunen*, ens indica potser uns altres banys propers a la plaça. *Et a meridie in murum ciuitates* estableix una afrontació important, ja que situa la volta al nord d'un tram de la muralla romana que és aprofitat en el recinte defensiu medieval. I, finalment, limita al nord amb la plaça del comú, *et a circio in plateam iamdictam*.

Per tot això, les afrontacions indicarien que la volta anomenada pels antics església de Sant Pere es troba intramurs de la ciutat del segle XII, a la vila de la comtessa vella (de nom Agnès, vídua de Robert d'Aguiló); però no prou a prop del castell de Robert d'Aguiló perquè s'esmenti com a afrontació. La volta també és propera a una plaça comunal de situació concreta indeterminada, al costat d'un mur que nosaltres hem identificat com el tancament de la plaça del fòrum i al nord d'un tram de la muralla romana. Afronta també amb uns banys vells i potser amb uns de nous.

Evidentment, la situació exacta no es pot determinar, però les referències amb estructures d'època romana ens permeten ubicar el temple visigot de Sant Pere a l'exterior de l'antiga plaça de representacions del *Concilium Provinciae*, ja que, si no fos així, no podria limitar al sud amb la muralla romana. Per altra banda, la inclusió de la volta en la ciutat medieval marca una certa proximitat amb la Torre del Pretori. Consegüentment, la volta esmentada en el document pobletà podria emplaçar-se entre la plaça del Rei i el carrer de l'Arc de Sant Bernat (fig. 3), a causa de la proximitat amb el mur de tancament del fòrum i per situar-se sobre un punt on la muralla romana pateix un canvi de sentit i passa just pel costat meridional de l'esmentada plaça.

Context arqueològic

Aquest emplaçament teòric ens situa en un espai reduït, comprès entre el mur de delimitació oriental del fòrum i la muralla tardorepublicana, i amb

¹⁹ Cf. RIU, M. (1986): L'aportació de l'arqueologia a l'estudi de la formació i expansió del feudalisme català, *Estudi General*, 5-6, 1985-86. RIU, M.: La formació i expansió del feudalisme català, *Homenatge a Santiago Sobrequés i Comas*, Actes del col.loqui organitzat pel Col·legi Universitari de Girona (1985), p. 28-45. RIU, M., i BOLÒS, J.: Observacions metodològiques, esquemes descriptius i notes de treball per a l'estudi de les fortificacions i castells medievals, a *Fortaleses, torres i guaites de la Catalunya Medieval.*, Acta /Mediævalia, annex 3, Barcelona 1986, p. 11-24. Vid. NIERMEYER, F., per a la veu *Turris*:, citat, p. 1049.

una funcionalitat força desconeguda durant els segles d'apogeu de la ciutat romana. Sabem que aquesta part és urbanitzada a partir de final del segle II aC i, de segur, afectada per la reforma urbanística d'època flàvia. No obstant això, els únics testimonis arqueològics de què disposem se centren en l'època baix imperial i visigoda, obtinguts bàsicament en les excavacions de la plaça dels Àngels²⁰ i del Rovellat. Destaquen molt especialment els treballs d'excavació desenvolupats per M. Berges en la mateixa plaça del Rovellat²¹.

En aquell moment l'excavador identificà nombrosos estrats que es podien resumir en dos nivells o fases. La més antiga, situada entre els segles III-IV, representa l'ocupació de la zona amb habitages arquitectònicament pobres. La fase posterior es data entre l'època medieval i contemporània. Berges indueix, a partir de la identificació de quatre columnes romanes aprofitades i la recuperació de diversos fragments arquitectònics d'època visigoda²², la possibilitat que aquestes restes responguin a un dels centres culturals esmentats en l'*Oracional de Verona*.

Més endavant, la revisió dels materials ceràmics obtinguts en aquesta excavació efectuada per X. Aquilué²³ permet corregir la cronologia de la primera fase. Així, la fase constructiva dels segles III/IV correspon a una transformació de la primera meitat del segle V i que perdura fins a les acaballes de la ciutat visigoda. Pel que fa a les columnes, no disposa de dades estratigràfiques per precisar-ne la cronologia.

²⁰ Aquí s'han localitzat estructures difícilment interpretables que arriben, com a mínim, fins al segle VII (GÜELL, M., Excavació a la plaça dels Àngels, *Els monuments provincials de Tàrraco. Noves aportacions al seu coneixement*, Documents d'Arqueologia Clàssica, 1, Universitat Rovira Virgili, Tarragona 1993, p. 229-244).

²¹ BERGES SORIANO, M.: Columna y cruces visigóticas en la plaza del Rovellat de Tarragona, *Miscelania arqueológica* I, Barcelona 1974, p. 153-168.

²² Les restes d'aquestes columnes reposen sobre una fonamentació correguda de grans dimensions i amb una orientació diferent a la de les estructures domèstiques. Els capitells són de tipus corintzant. Destaca especialment la troballa, en nivells superiors remenats, de dues creus calades, a les quals es pot afegir una altra trobada l'any 1958 en una zona molt propera. Altrament, destaca per aquesta zona la troballa de diversos elements arquitectònics visigots que fins fa poc no havien estat estudiats. Consulteu MUÑOZ, A.; MACIAS, J. M.; MENCHON, J. J.: Nuevos elementos decorados de arquitectura hispano-visigoda en la provincia de Tarragona, *Archivo Español de Arqueología*, en premsa.

²³ AQUILUÉ ABADIES, X.: *Relaciones económicas, sociales e ideológicas entre el norte de África y la Tarraconense en época romana. Las cerámicas de producción africana procedentes de la Colonia Iulia Urbs Triumphalis Tarraco*, Tesi doctoral manuscrita, Barcelona 1991.

Observem, doncs, com a la zona que ens ocupa hi ha una forta transformació durant l'antiguitat tardana, de la qual actualment disposem d'interessants elements escultòrics visigots trobats en aquest punt i el seu voltant. Cancells, plaques i, en especial, tres creus calades porten a plantejar la possibilitat de trobar-nos a l'entorn d'un o més conjunts religiosos visigots²⁴ on, a l'edat mitjana, hi romandrien conservades encara unes restes que es coneixien popularment com l'església de Sant Pere. Creiem, seguint la teoria iniciada per Serra Vilaró, que el context arqueològic prova que els dos topònims, medieval i visigot, foren en el mateix indret.

1091: OBRES DEL MONESTIR DE SANT FRUCTUÓS

L'investigador bagenc Xavier Sitjes²⁵ va publicar fa poc un interessant testament en el qual es feia una sèrie de "llegats per a obres públiques", com ell mateix defineix. El document, calendat el 4 de desembre de 1091 -any de la restauració oficial de la seu episcopal establerta a partir de la butlla papal de l'1 de juliol- es conserva a l'Arxiu del monestir de Montserrat, i procedeix de Sant Benet del Bages. L'atorgant és Guillem de Geribert, prevere del bisbat de Barcelona, que deixa els seus béns a nombrosos llegataris, entre ells, monestirs, esglésies i canòniques. Un d'aquests és el monestir de Sant Fructuós de Tarragona:

*"Et concedo cenobio S. Pauli Barchinone et S. Fructuosi
Tarraconensis ipsa mea tonna nova cum ipso vino qui ibi est ad
illorum operas."*

La menció planteja l'existència d'un monestir l'any 1091 a Tarragona, just restaurada oficialment la seu eclesiàstica per l'arquebisbe Seniofred de Lluçà. Aquest fet tal vegada implicaria una organització eclesiàstica incipient prèvia o coetània a la restauració de la seu amb un element tan important i sig-

²⁴ La troballa d'elements arquitectònics propis d'un edifici religiós visigot en l'emplaçament proposat és una coincidència molt significativa, que no es produeix en cap dels altres emplaçaments hipotètics, però sí en emplaçaments amb una altra església, com ara l'arena de l'amfiteatre. En aquest sentit, en cap de les nombroses intervencions arqueològiques que s'han desenvolupat en la capçalera oriental del circ, ha estat recuperat algun element arquitectònic que faci pensar en un centre de culte visigot. Vegeu DUPRÉ *et alii*: *El Circ romà de ...*, citat.

²⁵ SITJES I MOLINS, F. X.: Un testament de 1091, amb llegats per a obres públiques, *Acta Historica et Archæologica Mediævalia*, 11-12, Barcelona 1992, p. 523-527.

nificatiu com un monestir. No és l'única dada que planteja una ocupació anterior a la repoblació de la ciutat²⁶. En aquest sentit, cal recordar l'epitafi funerari del canonge Bernat de Toreyo (Torelló), datat el 1087²⁷, que s'ha pres com a argument bàsic de l'existència d'una canònica prèvia a la restauració de la seu.

Per altra banda, cal tenir en compte una possible identificació entre aquest monestir de Sant Fructuós i el bastit per sant Oleguer l'any 1128, sota la mateixa advocació. És a dir, si el monestir del segle XII es tracta del mateix cenobi refundat o és una segona ubicació. En el primer cas, caldria ubicar-lo topogràficament fora de la ciutat medieval, a la zona del fòrum municipal de Tàrraco²⁸ (fig. 1), com fa esment Pons d'Icart i s'aprecia a la cartografia històrica de Tarragona²⁹. Tot fa sospitar que el temple és prop de les restes arquitectòniques romanes que Serra Vilaró vol veure, seguint les dades de Pons, dins de l'edifici que ell defineix com fòrum local i que en realitat correspon a la basílica d'aquest. En el segon cas, desconexem totalment l'emplaçament d'aquest primer cenobi alt medieval.

CONSIDERACIONS FINALS

Els dos documents que hem ressenyat en aquestes pàgines són un reflex de com s'organitzaria la ciutat de Tarragona durant la restauració. Tots sabem

²⁶ Malgrat la restauració de la dignitat metropolitana, els esforços per ocupar la ciutat no fructificaran fins a mitjan segle següent. Vid. MENCHON, J.; MACIAS, J. M.; MUÑOZ, A.: *Aproximació al procés transformador de la ciutat de Tàrraco. Del Baix Imperi a l'Edat Mitjana, Pyrenae*, 25, Barcelona 1994, p. 225-243. Amb bibliografia abundant.

²⁷ SERRA VILARÓ, J.: *Santa Tecla la Vieja. La primitiva catedral de Tarragona*, Tarragona 1960.

²⁸ MORERA LLAURADÓ, E.: *Tarragona Cristiana. Historia del Arzobispado de Tarragona y del territorio de su Provincia (Cataluña la Nueva)*. Tarragona, 1897, p. 562. RECASENS, J. M.: *La ciutat de Tarragona.*, Barcelona 1975, vol 2, p. 364-67. CAPDEVILA, S.: *La Seu de Tarragona*, Barcelona 1935; p. 4. VILLANUEVA, J.: *Viaje literario a las iglesias de España.*, Madrid 1851, vol. XIX, ap. 23 i 5.

²⁹ GABRIEL, R.; HERNÁNDEZ, E.: Proyecto de fortificación de la ciudad de Tarragona en 1641, *Bulletí Arqueològic*, èp. V, núm. 3, Tarragona 1981, p. 59-63. GABRIEL, R.; HERNÁNDEZ, E.: Un plano de Tarragona de 1643, *Bulletí Arqueològic*, èp. V, núm. 8 i 9, Tarragona 1986-87, p. 245-252.

que un dels motius principals de la recuperació de la ciutat en època medieval, abandonada en el sentit polític, religiós i administratiu des de la conquesta arabomusulmana, és la restauració de la seu episcopal visigoda a fi i efecte d'assolir la independència eclesiàstica de la seu de Narbona. En aquest moment, es reocupen els espais religiosos amb noves esglésies medievals: església Mare o Santa Jerusalem, amb la catedral de Santa Tecla; església de l'amfiteatre, amb Santa Maria del Miracle, i basílica martirial del Francolí o la recentment descoberta al solar del complex Eroski, amb Santa Magdalena de Bellloc.

En aquest context "recuperador, ens trobem amb la reimplantació del culte a sant Fructuós amb la fundació d'un monestir, potser el mateix que es documenta a la baixa edat mitjana i amb una ubicació topogràfica molt concreta: la zona de l'antic fòrum de la colònia, tal vegada seguint una tradició equívoca que situa el seu judici al fòrum de la colònia, quan seria al provincial perquè va ser presidit pel governador.

Quant al document del Cartulari, se'ns indica una ocupació de la ciutat medieval amb donacions al monestir de Poblet: un solar, amb una volta que anomenaven antigament església de Sant Pere, fa pensar en la perduració de la memòria col·lectiva d'un espai religiós, que es lliura a un dels ordes més importants del període, el Císter. Les afrontacions del document fan pensar que la susdita volta es trobaria a la zona compresa entre el carrer de Santa Anna, la plaça del Rei i el carrer de l'Arc de Sant Bernat. Cal tenir en compte que dins d'aquesta àrea, en concret a la plaça del Rovellat, es coneixen importants restes arquitectòniques i decoratives d'època visigoda. Per tant, és versemblant que l'església visigoda de Sant Pere se situï al voltant de la plaça del Rovellat, d'on es coneixen actualment estructures i elements arquitectònics que podrien configurar, unes i altres, un conjunt religiós més o que podem identificar amb l'església de Sant Pere del *Codex Veronensis*.

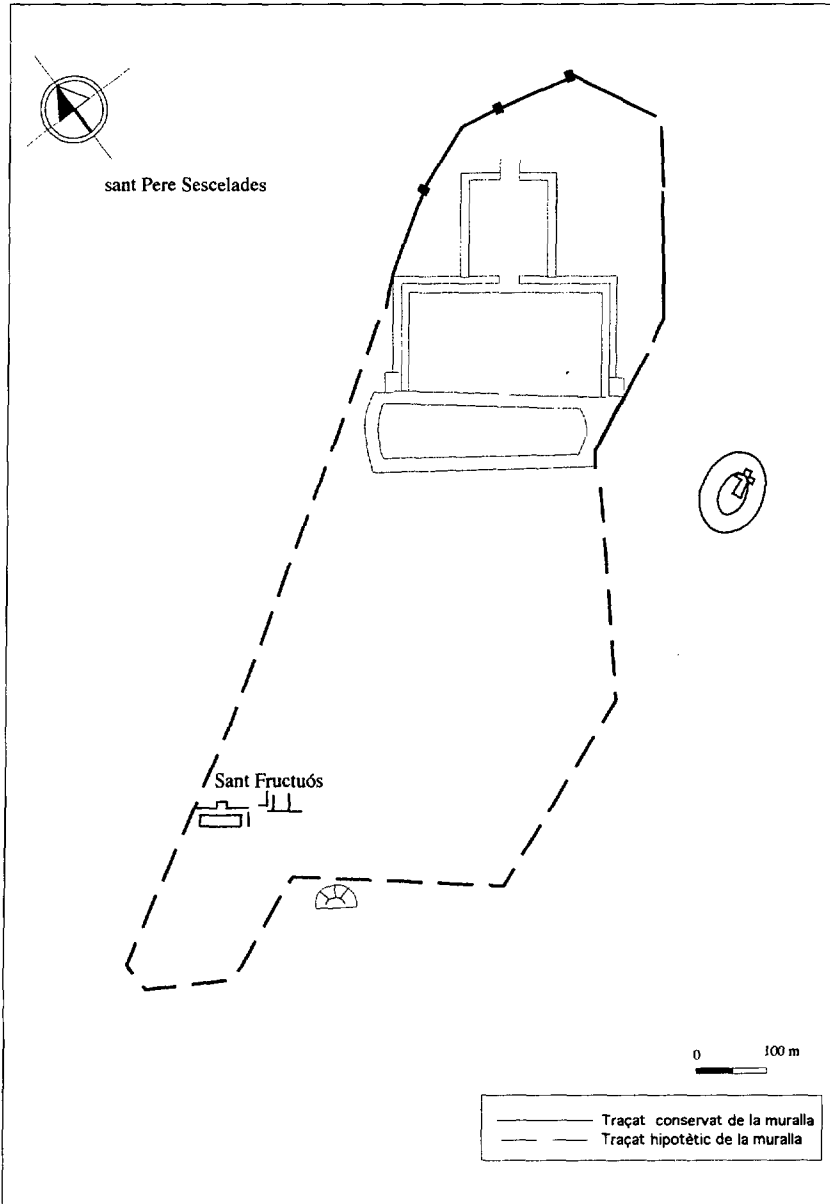

Figura 1. Plànol general de la ciutat de *Tarraco*.

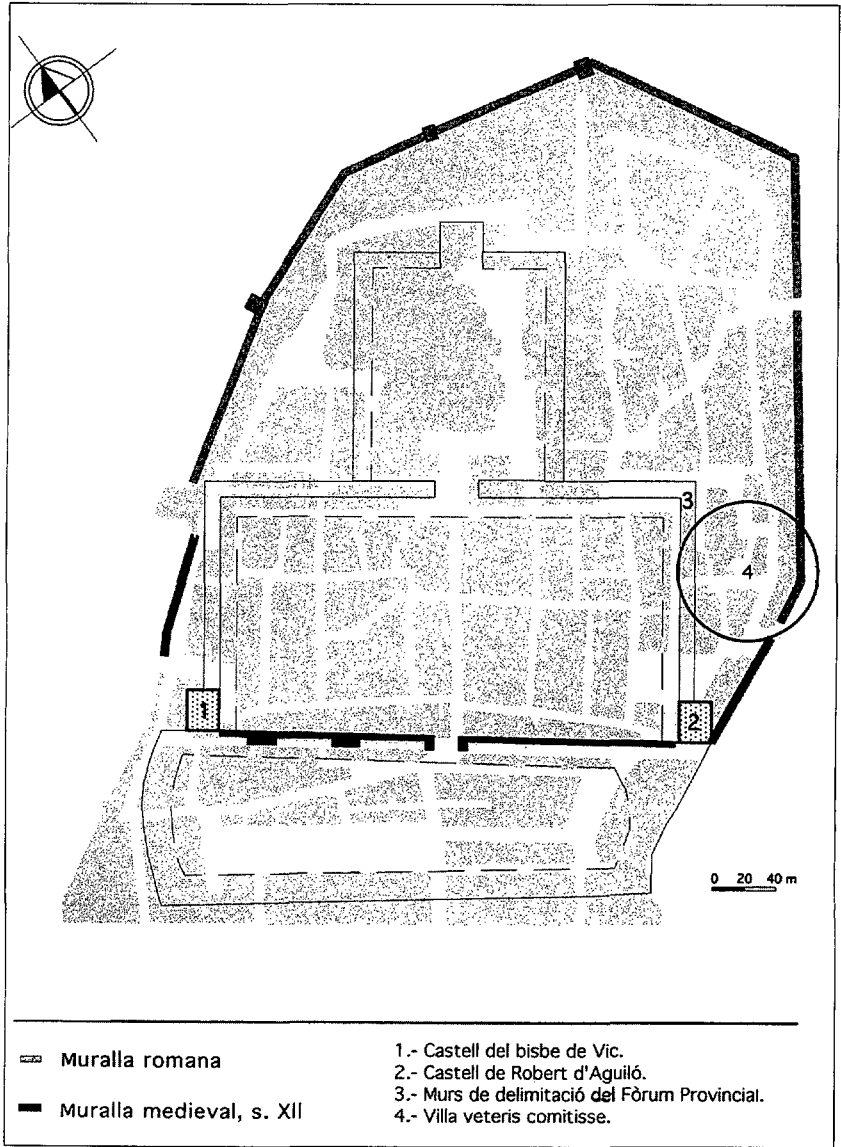

Figura 2. Situació de la muralla medieval del s. XII.

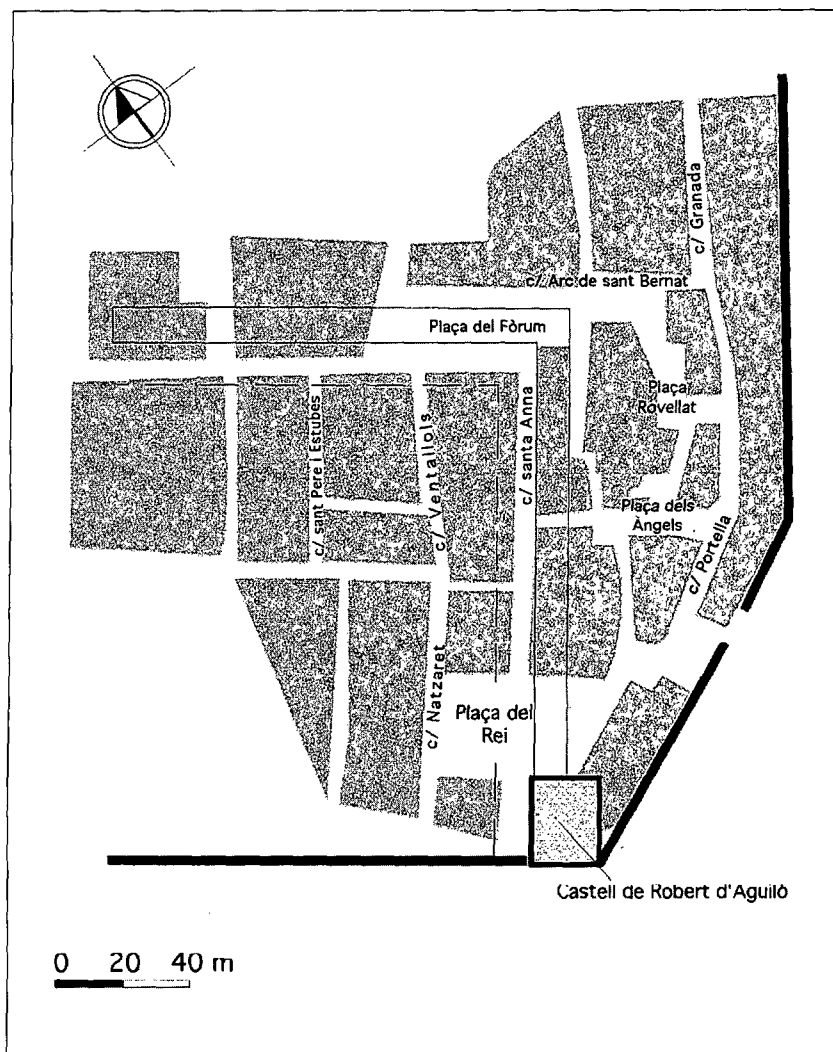

Figura 3. Plànol dels carrers immediats a la plaça del Rovellat.